

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen): For Danmarks vedkommende daterer afbrydelsen af den bilaterale dialog med Iran sig til februar 1996, og baggrunden herfor er speciel.

Baggrunden er den, at jeg under et besøg af viceudenrigsminister Vaezi i København i februar 1995 fik udvirket en erklæring fra den iranske regerings side. Ifølge den pressemeddelelse, der udgik her fra København, fremgik det for det første af erklæringen, at den iranske regering ikke ville udsende nogen for at dræbe Salman Rushdie, for det andet, at Irans relationer til andre lande baserer sig på folkeretten, herunder ikkeindblanding i andre landes indre anliggender, og endelig, at den iranske regering fordømmer terrorisme. Denne erklæring blev udsendt efter mødet her i København.

Det videre forløb er, at Salman Rushdie selv under et besøg i Frankrig opfordrede den franske regering til at arbejde for, at en sådan erklæring ikke alene blev afgivet i København, men over for alle 15 EU-lande som helhed. Dette har lige siden ført til bestræbelser fra EU's side for at udvirke en sådan klar og utvetydig erklæring fra den iranske regering, men dette er endnu ikke lykkedes.

Afbrydelsen af den kritiske, bilaterale dialog fra den danske regerings side har altså sin ganske specielle baggrund i, at jeg ikke finder, der er nogen mening i at fortsætte den, så længe den iranske regering ikke over for andre lande har villet stå ved, hvad man klart og tydeligt har sagt til os. Derfor traf regeringen for sit vedkommende i februar 1996 der beslutning at afbryde den bilaterale, kritiske dialog med Iran.

Som statsministeren nævnte i sin tale, fortsætter EU's kritiske dialog med Iran, men det sker i lyset af, at man forsøger at opnå en erklæring fra Iran på linje med den, der blev afgivet i København. Det er et væsentligt led i EU's kritiske dialog med Iran i dag at opnå en sådan klar og utvetydig tilkendegivelse over for EU som helhed.

Torben Lund (S):

Jeg vil gerne starte med at udtrykke stor glæde og stor lettelse over gårsdagens begivenhed her i København. Prisoverrækkelsen i Arken var et smukt arrangement og sammen med statsministerens møde med Rushdie også en tydelig markering af, at Danmark ikke ligger under for det iranske præstestyres trusler.

Der bør heller ikke herske tvivl om, at den danske Iranpolitik skal bygge på en skarp

afstandtagen fra præstestyret, en fordømmelse af den systematiske og brutale krænkelse af menneskerettighederne i Iran, en afstandtagen fra Irans krænkelse af folkeretten og en fordømmelse af den religiøse dødsdom over Salman Rushdie med de fatale konsekvenser, den har for Rushdie, forlæggere og oversætteres liv, og den trussel, den udgør for ytringsfriheden og vores suverænitet. Det er en trussel, som vi under ingen omstændigheder skal bøje os for.

I de første år efter fatwaen var den vestlige verdens, herunder Danmarks, politiske og officielle reaktion absolut præget af tilbageholdenhed. De vestlige regeringer havde ikke lyst eller mod til åbent at trodse præstestyrets trusler, og det kom også klart til udtryk her i landet i 1992, da Salman Rushdie blev inviteret af PEN-Klubben til at deltage i en international høring om ytringsfrihed på Louisiana. Rushdie mødte også den danske presse. Her mødte Rushdie den tidligere statsminister Anker Jørgensen, men hvordan var det med det officielle Danmark? I 1992 ville den danske regering med hr. Uffe Ellemann-Jensen som udenrigsminister ikke møde Salman Rushdie og på den måde vise verden, og ikke mindst præstestyret i Iran, at Danmark ikke ligger under for den slags trusler.

Jeg skal ikke forsøge at gisne om årsagerne til den – skal jeg lidt høfligt sige – blufærdighed fra den daværende regerings side. Men man kan vist roligt fastslå, som statsministeren også gjorde det, at princippet om stille diplomati blev drevet til det yderste. Det blev yderligere sat i relief allerede 3 måneder efter, nemlig i september 1992, da den daværende fiskeriminister, hr. Kent Kirk, aflagde besøg i Iran med en stor dansk erhvervsdelegation for at fremme det handelsmæssige samkvem med Iran. Hr. Kent Kirk holdt store taler om respekten for de kulturelle forskelle, og det lykkedes under besøget at undgå at fordømme fatwaen og præstestyrets konsekvente overtrædelse af menneskerettighederne over for den iranske vicepræsident, som den danske fiskeriminister oven i købet havde mulighed for at møde. Ja, det lykkedes endog at gennemføre besøget uden at nævne navnet Rushdie.

Efter det stille diplomatis fallit blev den såkaldte kritiske dialog med præstestyret indledt med henblik på at opnå fremskridt på menneskerettighedsområdet og – som en vigtig del – at opnå en forsikring om, at efterstræbelsen af Salman Rushdies liv ville ophøre. Danmark har her haft en aktiv rolle, både bilateralt og i